

Heidelbergse Catechismus

Vraag 101 Maar kan men ook godvrezend bij de naam van God zweren? Ja, wanneer de overheid het van haar onderdanen eist of in geval van nood, om daardoor trouw en waarheid te bekrachtigen, en dat tot eer van God en tot heil van de naaste. Want zo'n eed is op Gods Woord gegrond en werd daarom door de heiligen in het oude en nieuwe verbond terecht gebruikt.

Vraag 102 Mag men ook bij de heiligen of andere schepselen zweren? Nee, want rechtmatig zweren is God aanroepen, of Hij, die als enige het hart kent, voor de waarheid wil getuigen en mij wil straffen, indien ik vals zweer. Deze eer komt aan geen schepsel toe.

Gods naam misbruiken kan door 'vloeken' ook door Gods naam mis te gebruiken. Doordat je Gods naam ten onrechte gebruikt als dekmantel voor je eigen gedrag. 'God is mijn getuige!' of 'Ik zweer bij God dat het echt waar is wat ik zeg', terwijl wat je doet, misschien helemaal niet bij God past. Gods naam niet misbruiken heeft dus ook te maken met betrouwbaar zijn. Dat ons 'ja' ook echt 'ja' is en ons 'nee' 'nee'. God is door en door betrouwbaar en daarom moeten wij dat ook zijn. Daarom hoeven we niet te zweren 'in Gods naam', maar moeten we betrouwbaar zijn in wat we zeggen.

Gods ja en ons amen

In zijn tweede brief aan de Korintiërs heeft Paulus last van de kritiek dat hij onbetrouwbaar zou zijn. In Korinte hadden ze bij Paulus het gevoel gekregen dat hij het één zei maar iets anders bedoelde. En daardoor vonden ze hem onbetrouwbaar. Dat is persoonlijk al lastig en schadelijk: wat je zegt wordt niet meer geloofd. Maar juist omdat Paulus' leven en werk draaide om het brengen van

Gods goede nieuws, bracht dit ook twijfel over de geloofwaardigheid van het evangelie dat Paulus bracht. 'Als Paulus het zegt... hoe betrouwbaar is dat dan?'

Daarom reageerde Paulus fel op deze kritiek. Hij benadrukte dat wat de mensen ook over hem vinden, de boodschap die hij namens God bracht betrouwbaar is. Want: God is trouw! Jezus Christus is niet wispelturig, zodat je nooit weet wat je aan Hem hebt. God is trouw!

Gods trouw vraagt om ons amen. Amen betekent 'betrouwbaarheid'. Het is waar, zeker. Het amen is de uitroep van bevestiging door de gemeente. In Joodse kring (en daar komt het vandaan, uit het OT): betekent *Ameen* dat wie dat zegt, instemt met de spreker waar hij op reageert. Paulus schreef dat er op Gods 'ja' ook een amen van onze kant volgt. Dat wij het beamen en zeggen: God, U bent betrouwbaar. Op U wil ik vertrouwen. Want ik (h)erken dat het waar is wat U zegt en doet.

Hoe komen wij ertoe om *amen* te zeggen?

- Door Jezus Christus. Door zijn sterven en opstanding, mag je ontdekken dat God 'ja' tegen je zegt.
- Door de Heilige Geest, die je het goede nieuws over Jezus Christus leert geloven.

En hoe doet de Heilige Geest dat? Via Paulus en en anderen die het evangelie doorgaven en doorgeven, ook in 2022: Dat doet de Heilige Geest... 'door ons'.

Gods ja en ons ja

Overtuigd van Gods betrouwbaarheid, als mensen die daar 'amen' op zeggen, zijn we geroepen om zelf ook betrouwbaar te zijn. En dat betekent dat we totaal niet moeten zweren, volgens de Here Jezus (Matteüs 5,33-37; zie ook Jakobus 5,12).

In ieder geval niet bij de hemel, de aarde, Jeruzalem of bij je eigen hoofd. Dat zijn geen instanties waarop je je kunt beroepen. Daaraan kun je je betrouwbaarheid niet ontlennen. Je kunt daarvoor alleen bij God terecht. Maar dat betekent niet dat je moet 'bij God moet zweren'. Jezus zegt dat je daarvoor je 'ja' 'ja' moet laten zijn en je 'nee' 'nee'. Alsof ons 'ja' en ons 'nee' het gewicht hebben van een 'eed in Gods naam'.

Opmerkelijk: Jezus en Jakobus zeggen allebei níet dat je nooit 'bij God mag zweren'. Bij alle voorbeelden die ze noemen, komt 'zweren bij God' niet voor. Maar ook zweren bij God is niet nodig. Je leeft als mens immers altijd 'onder de hemel' en 'voor Gods aangezicht'. God is er altijd bij en hoort toe.

Totaal niet zweren dus? Jezus zei: 'Zweer helemaal niet'. Toch liet Hij zichzelf min of meer dwingen tot een eed, toen Hij voor het Sanhedrin stond en de hogepriester Hem vroeg: 'Ik bezweer U bij de levende God: zeg ons of U de messias bent, de Zoon van God'. Jezus werd dus onder 'onder ede' gesteld. Toch antwoordde Hij niet met een eed, maar volstond met te zeggen: 'U zegt het'. Dat is niet letterlijk een eed, maar gedaagd voor het aangezicht van God gaf Jezus eenvoudig zijn ja-woord.

Paulus beriep zich soms op de trouw van God of riep God tot zijn getuige: bij zijn levensgeschiedenis en bekering (Galaten 1,20), bij zijn handelingen in de richting van de gemeente (2 Korintiërs 1,23 en Romeinen 1,9).

Al met al is Jezus' woord om niet te zweren geen oproep om je nooit op God te beroepen, maar wel om betrouwbaar te zijn. Altijd, overal. Omdat God trouw is en dat in Jezus Christus heeft bewezen. En wij, Christus volgend, niet anders dan trouw en betrouwbaar mogen zijn, naar God en de mensen.